

پر شنبه — ۱۵ ايلول ۱۹۲۷

جلد : ۸

دردنجهي سنه — نومرو ۹۴

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام
يوردی ياننده کی بناده
خصوصی دائره

صاحب و مدیری
محمد مسیح

مجله تحریک

آبونه شرائطی : سنه لکی ۲۵۰
آلتی آیانی ۱۲۵ ، فوق العاده
نسخه لرایچون ۳۰۰ و ۵۰۰
غروشدور .

مجموعه مزهیتنتجه طبعی تنسیب
ایدله بن اثرلر اعاده ایدلر .

هر آيك برنجی داره بشنجی كونهی هیقار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، حرفتی مجموعه در .

شفق سیلری ایچنده ادرنه تښت شرفنده ایکی ساعتک
بر مرحله دکی سالی درده ادرنه په کان تورک
اردوسیه ادرنه تښت محافظ یزانس عسکری
قارشلاشملردی .

تورکک جلاقی قارشپسندنه تارومار اولان
بزانسلری چیکنه په رځ کچن غالب ادرنه قامه منک
(مایاس) قابی قارشپسندنه آلی یشلی سنجاقری
دیکنه قایلر آچیمش وادرنه بولهجه فتح
اولشدر . اوکوندیری کچن بش عصر ایچنده ادرنه تښت
اوغرا دینی چوق متحول انقلابرک اساسلری تحویل
ولیمین مشکل ویک واسع تدقیقره محتاج بر
موضوعدر .

تاریخده کوزه جاپان جهتر شولردن :
ادرنه یزانسک پایتختنه نانی ایکن دیتوقه ،
اورنه کوی وشیمدیک رومالی شرقینک اوزرنه
اصات ایدن شالی ترا کراکی محطلرله ارتباطی
قاب اشدنجه دوشمش وونلری قزانجه یوکسماش
ایدی . یزانس ادرنه سنک بواقصادی مدوجذری
تورک ادرنه درده . فقط باشقا سبیلرله نیجی ایشدر .
بو اقتصادی موازنه نی باشقا صورته کورلور اوردی
معافیه . بولر مسئله تښتک سحجاباید . ادرنه

[ادرنه ده کتایبی شوق اشدی قلیشه ی] [۱]

ادرنه - قره آغاج شوسه سی اوزلنسنده (شید زاندارمار آبدوسی) (کچن نسخه مزه مراجعت) [۵]
تاس ایدمکجه :

یتیشن شاعرلردن عرفی محمود اغا ۱۱۸۲ یازدینی

ادرنه تاریخچه سنده : (بو شهر نازینه الی سته نی

و زنجیرلرک چوغنی غصب ایشلردر . بوسوزلرزه

مطاع اولور ایه اورویا په کاله آ ناولو په مدینت کتیرده

جکی سویلیدی یونانی باورولونک مهر قنلری اوکره نه تښت

اوتامغه پت ایشین [۵]

[۱] کتایبی شوق اشدی ، موقتله ووقورانه

بردرستی ایه اداره اشدی ادرنه مزک په کتښخانه

وزنکین قرطاسه مفازده سنک صاحبدر . نوموسه به

چیراق اوله زق کیرمش و مساعی سایه سنده اوستاسنک

وقاند به ایلرک باشنه اداره به بسلامشدر . سوک زمانلرده

فطوغراف چیتارمغی آرزمانده اوکره نه تښت قیتمدر .

ادرنه قانلری تښت په باغلامشدر . مجموعه سنک ادرنه بایعیدر .

طوسه یی زاده
دورقنور رنفت عثمانه

ادرنه نهرلری

تاریخده وزماندره

۸

یکی کورس - اسکی کورس

عترم قانلرک مساعدرله مقاله کم متنندن بر
آز انحراف ومع هذا یادرنه تاریخی موضوعه

کافی باب...

هر صحنه ده کورمکله بر آدسز یکی پرده
بیک پیل یاشادم بلکه بو چاینین سته لرده ..
یاز ، قیشله علاقه اوله مار صاندم ازلدن ،
هر بر بکا جنتدی وهر بر بکا کاشن ..

قوشدم کیچه ، کوندوزنه دهن وجد ایلهر آخ ،
ایتم بوجه کولکده کی خولیلاره فرمان !
بعضا بر ایپک صاجلی سعادته بولوشدم ،
بعضا یکی هجرانلرک اکرده طوشدم :

عرشده قانلاندی مخیل صاری قوشلر ،
شعرمده ده جان ویردی سترخارلی روزگار ،
قوشدم یانلق یاسلی . خیاللر کی بورغون ..

کولکده یاتان وارلنمک کولکسی بچون ،
عزوندی حیات قاراران بوری سوترکن ..
ایچدم املاک زهری ایپک عشقه دوزکن !
کنده افقارن اوزاقدره بولوندم ،

صوک شعرمک الهامی آهولر صوندم !
بعضا یاشادم باشقا بر عالم اوزرنده ،
بعضاده کدرلر کی قالدیمه درینده
رویلره قوشدم آجی بیک حسله باربر ..

اوروردی خیالده امیدلر نه بریر ،
یاندیم یکی بر حسله هوسدن دها اینه !
بر روزگار آسیرکن یته قلمده سرتجه
صاندم سازاجی وارلنمک شعری نهایت

سودمه قوشان آفتی ، تولدوسه دهنحت !
لاکن اوزانان اللرم انکیتره دالدی :
بیانم بو امیدمه تخیلی ، ماضالیدی ..
کوکلرده سون صوک صاری ییلدزلره باقدم ،

سودایده شعرله کنه کار کی یاقدم !
شعیدیه ایچمدن دوغور حاستا بر آفتام ،
عمرم کی بخت و خیالده آسن غم ..
روحدمک وارلی آجی معنلی فغاندر ،

هجران : اوربالم که اونک شعری خزاند ،
واردد او بویوک دولونوده بیک رنگی آهولر ،
بیک صحنه بیک خاطره ، بیک بریکی عشر ..

انسان اولاماز طامغان البت او جهانده ،
کافی بکا عشقه خیالر دولو هجران ! ..

۹۲۷
محمدمسیح

شرفه آلترلی ماوی جینلردن بربوز تزییناتی
یایارق شرفه استیلا قیتره دایانیر .

شرفه ، آجیق مایلر و ماوی زمینک
اورتاسندن بویدن بویه ایکی موازی قویو
ماوی جیرکی حالده اوزانیر .

آلت قسم یاننده شرفه نوسته دوشن
محارلر او قدار سوسلی دیکلدر . اوراده
جینلردن یایلاق تزیینات رنگلی طوغلرلر
مرکیدر . قویو ، آجیق قیرمزی طوغلرلر ،

اسقیقلری ایی بر ذوق ایلر بر برینه یانیندر .
شراب اسیرمه

متجاوز رخش زرین رخت دولت پناهده اولمديفتدن
اکثر اهالی استانبول به جرت و خاله‌لریه ازبود
و پروسیلر برکسوب عن اصل ادرنه‌لی بزم کبی
مهمالمانده اولارقالاشدرد [۱] بیوت رجال صدمات
زلزله دن [۲] و کیسی سیل عظیمدن و کیسی احرادن
و کیسی تعمیر اولمديفتدن خرابه مشرف اولمشیدی .
دیبه بر خراب ادرنه دن تحت ایدر و بوسنه لده
اوجنی مصطفی نك ادرنه به کلسیله شهری چنتره
چوروز . بو کوروش شاعر هوایی نك :

هوایی بر ایکی کون کاز ایسه عسکری

ادرنه اولرینک صوکی چالدرانلقدر

دیسه سته بکوزده زمانه زده ده اسلامک طاقلوب
قدقلری بوغریب دوشونجه حاکدر . ایلریده بو
نقطه به کله جکزر .

ادرنه بو عصر دندوکرانه تدریجاً رفاهه
فاووشمش و اقتصادانی قیما بوکلمش و آبدلر
تعمیر و تنظیم و ثولر بیکدن انشار ایاغاقله ورق معمور
بر شیر اولمشیدی . بولارساتنک تشکی وروم ایلی
شرق نملیه ادرنه ایالتنک اک قیمتدار بر پارچسنتک
آرپیلی اوزرته پارلاق تجارتی خیلیدن غنی به
رخنه دار ایتشدرد .

مثلاً برنج ، کل یاغی ، و احضار ایلش متنوع
درلره ، مصنوعاتدن اسلام مملکتنله صیجاق
علائقه کوندردیلان و (قفس) تعبیر اولنان صنف
تختوالر ، آراکلر و بخرسقد حوضه سنتک هر طرفه
سوق اولنان فیجیلرک زیاده مرغوب ایدی .
بو فصلده بر آزا اولیا چایی دیکلیم :

[ایدی درلو دوه دینی نملیه معروف بدانی
اولور . قلیچقیز وقرجه و بکارجه بدانی کبی سی
آتقی شام جوازنده اولور . قهسی ، مرغی ،
بوکرولمسی و ساسر جوبانی فراوان اولور .
کلانی ربع مکنونده بو قدر کل وکلستانی جهانی
زخشدرد . دیدکدن سوکراما کولات و مشروبانه
کهرک حلواندن ، میوهریک نفاست و میوهریکنددن
تحت ایتدکندوکران : [حرام شرابی غایت مدحودرد
فرنکر چوق سورلر .] دیبه اشارت ایدر ،
حالبوک بوگون اوزومدن معمول سرکه بیله بولغانوز .

[۱] عربی محمود آغا نك بدی حاجی علی آغا
ادرنه بوسنانچی باشیسی ایکن محمود آغاده اوجا نك
سرافرازلندن ایدی . ۱۱۴۵ ده تقاعد ایدلسنه
محمود آغا کرجه « بحسب قانون الطریق » دیور
ایسه ده بوندن چوق دلکیر اولمشدر . محمود آغا
معمریندن اولوب ۱۱۹۲ ده انحال ایتشدرد .
حتی تقاعد اولمديفتدن سوکران یازدینی برحسبالمشدر :
[وکاهیجه ایا فلکده بزده بر آدم اولورمیوز
مقانی کدا اولوب ..] دیر .

[۲] ادرنه ده ۱۱۶۵ سنه سی رمضان طرفنده
وقوعه کلان بر زلزله شهری نك زیاده خراب ایتش
و حتی سلطان سلیم جامنندن غیری یاقباً سقطانان
و یا تماماً سهدم اولان جامع و یا مسجد قلامشدر .
ادرنه جاملرندن صیق صیق کوروان چاتاقلار
و خساری اترل و بو دور مناره لر بو حادثه نك
یا دکایدرلر .

اوروپا ییاسه لنده فایه وادرنه حوالیسنده
یتشدیریلان برجهجهج بر مملکت رقابت ایده مزیدی .
ادرنه نك چوق خصوصیتلری یازان شاعر
هوایی فایه - ادرنه آراسنده هر تقابلیتده مرعج
حقننده یازدینی بر منظمه ده شوصورته تثبیت ایتشدرد :
فایه دن ایشلر اولدون امله برنج امله
صالحیلرین کرلرین طولو غروب ایده مرعج
الیوم اوروپا بویاجیلندن [ادرنه قیرمزلی]
نملیه معروف اولان : بویا هر طرفه مشور و
مقبول ایدی . سته لدرنری بایدیم تدقیقلر امله
بو بویانک اعمال و بوکاتغر خصوصیتلری اوکر نك
مکن اولمیدی . ادرنه نك بو بویاسیله بویاش
بر آرشین سریمنده ایکی عصرلی بر قوماش بوجه
کوردم . عربی رساملقده (لاق دوغرانس)
دینلر نك مشابهلوب فوق الماده دلبرو پارلاقدر .
نباتی بر بویا اولدینی اوکر میامشدر .

ادرنه بو تجارتلردن یقنی بو اواخر ایدن بحریم
اولقه برابر آمله لدرکینه مخرج اولان هر طریق
قاب ایتسی (هر یانلقریک دولامندن دولایی
بو طریق ۸۰ - ۸۵ سنه اول قیامتشدرد) بولره
تقدم ایدن استیلال و وانلری تعقیب ایدن مهاجرنلر
ادرنه بی بوسیتون صادر مشدر .

۱۲۹۰ حربی متعاب حربک تولید ایتدیکی
نلمتانی مصیبتلر و کوبلرک خرابیسی اون اولش
سنه ده آتجاق بردرجیه قادر « یون ایلش
بو یوکرتشکیانه و یوکک بر مأمورین قادروسته
مالک بولایتک مرکز و امراء ، ضابطان و افرادی
کثیر باردونکده تشکیلات ساحه سی محراق اولسی
اعتبارلرله ادرنه ظاهری برتوت و معموریت
کوسرتیور و قسماً تجارتده اولیور ایدی .
صوک اون بش سنه ظرفنده ، توالی ایدن حربلر
ادرنه نك استقرار ایتش ضعیف موازنه سنی آت
اوست ایتشدرد .

بزم ایچون چوق مشغوم برصورنده نتیجه اتان
بو یوکک حربدن سوکران مملکتک هر طرفی استیلا
ایدن مظلوم رافت قارشینده قانجه هر آن فلا کتنده
برمنچی بار ایتش شاندن و عربی مخصوصاتدن اولان
تورک ملتی بو بحرانی وجداً مظلوم کونلرنده ده
سلامت بوللری کوسرتن بر مرشدک دیرلرله
قاتمش و کتندی بوغنی ایستین جهان سیاستک
عدالتیز کلکترنه عصیان ایدرک حق ، استقلال
غاصبلردن آلمشدر .

بوسمود موفقیت ادرنه نك یاشلی کوزلرینی
قوروشمش ، ممنوم چهره سنی بر مساربولومی قلامشدر .
فقط : بو بر نهایت دکیل ، بلکه
باشلانفجدر . نفوس آزلتمه ماکنه سز برزراعت ،
هر درلو تشبیلردن آزاده بر تجارت هیچ بر مملکتنه
رفاه و سمدات و ثروت جلب ایتیر .
بوکون تجارت غلته منسوب ذوات امله ادرنه
تجارته دائر حبسحال ایده کول اولورایسه کز ادرنه
استانبول شمنده و فرخنتک یونانستان اراضیندن
یکمستدن دولایی واغون باشنه استیقا اولنان بر

اجرتک ادرنه تجارتی رخنه دار ایتدیکی
ایشیدر سکر . بش اون سنه اول بو خط بویه
دکیل ایکن یه ادرنه ده پارلاق بر تجارت حیاتی
یوق ایدی . استانبولدن اوروپا مالی اولان
ماینفاطوره جلب ادب و ادرنه لبار . ویا ادرنه دن
بر قاج واغون پیتر ، میوه اخراج ادب و
استانبوللره صاتیق تجارتدن مدود ایسه بر
دیبه جکزر یوق . ثروت عملک ، اقتصاد سیاستک
ایستدیککی تجارت بو دکلر صانیر .

ادرنه یکمش عصرلده کل یاغیله ، و برنجیله ،
داغلتلمش مختلف دریلرله [اقمری کول شتانی
سختیانی دخی مدحودرد . صنعتکارلرینک اک زنگینی
دباغلردر . اولیاچای سنه ۱۰۶۳] مذهب و معنیش
قوتولور ، چکمه جلری ، مجلداتی ، چوق کوزله
شایاقلرله تخت و وانلری ، زورقلری و حبوبانیله ،
نفیس قوقلو صابونلرله اوروپا ییاسه لنده و بوتون
بحر سفد حوضه سته حاکم ایدی . آکی چیچکی
یتشدیروب چوق مقدارده اخراج ایتدیکی
بولغانلر حواللرنده اوکره سوروز . بوتون
اوروپا ییاسه لریله کل یاغی بولالار کوبدریورلر .
زده اکجک طوبرانی قالدی ؟

کوبلرین یاقین بری کبی قانچیز کوی اولرینک
بایغیلنده مختلف حیوانلر کورهنسندن یکلیمیر .
باغ سنده بر قاج میوه آغاجی ، بر قاج صاقی
چیچک یتشدیرمن بر کوبلی به تصادف اولسه
[یزدان اشجار و ازهار] دیبه قوجاقلیه جفز .

[زده دیر صایان الکک برمن] دین کوبلی به
تصادف ایتدیمک زمان چیلدر اراق ایدم .
ادرنه نك طوبرانی نك نفیس اوزوملرک یتشمه سته
ویک نفیس شرابلرک و اعلا اسپر تورک اعالمالریه
مساعده دیکلیمیز ؟ حالوک کون یکدیکه ادرنه
باغری بو زولور . قاج کوبده باغ وار ، باغی
وار ؟ فقط قبوللرنده توتون دولامندن بولوطلر
اوجوشور . باخصوص حکومتعز اک اینیجسندن
آمرقا چوبقرلی جاننا و بریور .

قرقلر ایلنده یالکز بو یوزدن میلیونلر قازانان
و شرابلری اوروپا بیه کوندون (دودو بولوس) دیکلیمیز ؟
مثلاً ایکی یقنی اوج عصر اول ادرنه دن اون
یک دیاغ ویکری یک ایشینک ایلرندن چقان
قوندور ایاغله و سراجیه عائد معمولات مرکزی
اوروپا به قادر کوندربیلر ایش . بلخاصه قادیرنک
قولانلقدری اوزون قونجلی (آله ادک ، ایچ
ادک ، طیش ادک) دینلن ایلر قایلر اسلام
مملکتلرک هر طرفنده مرغری ایش .

ادرنه اتمان ایدیلن شایاقلر ، بوک قوشاقلر
قیرمه ، قاقاسیابه ، جنوبی روسیه به اخراج ایدیلر
ایش . حالوک بوکون بولغانلر ستاندن شایاق کلیمش
اونسه کوبیلریمز ، برقه اهالیز خیره لیلر کبی
دیکیشلی بلوق خرقة کیه جکر .

زوت ، یاغورلرله سیان دوشمن ، بلکه بطور اقدن
چیقار . فقط هالدران ویا بالی بابا اوتر نك باغی
ونه ده یابانی ناله امله بابایه نك چیچکندنه در ! ...
یتمدی